

INFORMATOR

NSPRV-CPTE

BESPLATAN
PRIMERAK

sindiso@sbb.rs
www.nsprv.org.rs
www.srpss.org.rs

NEZAVISNI SINDIKAT PROSVETNIH RADNIKA VOJVODINE • GODINA 8 • MAJ 2014 • BROJ 84

ПОМОЗИМО НАСТРАДАЛИМА У ПОПЛАВАМА!

„Србију је неочекивано задесила поплава размера библијског по-топа – природна катастрофа која се дешава једном у људском веку, некад и ређе. Изгубљени су бројни људски животи, имовина стицана годинама нестала је, десетине хиљада људи су остале без крова над главом, а стотине хиљада без могућности да наставе редован живот. Вода је многим у тренутку однела све што су годинама мукотрпно стицали. Стога је и наша грађанска дужност да у духу солидарности, према својим могућностима, материјално или у новцу помогнемо настрадалима“ каже се у саопштењу НСЈС које је написао председник синдиката Хаџи Здравко М. Ковач.

„Два удружења, чланови Независног синдиката јавних служби Војводине (НСЈСВ): Независно удружење пензионера јавних служби Војводине (НУПЈСВ) и Независно удружење незапослених Војводине (НУНВ), иако и сами годинама друштвено угрожени, међу

првима су се укључили у акцију пружања помоћи пострадалима. Они су прикупили у Зрењанину два камиона неопходних намирница и одмах их проследили на угрожено подручје“ каже Ковач.

„Стога и Вас позивамо да и Ви следите њихов пример и користимо и ову прилику да позовемо све наше чланове, синдикалне организације и друге појединце да према својим могућностима уплате помоћ на рачун Владе Републике Србије број: 840 – 3546721 – 89, сврха уплате - отклањање последица ванредних околности- поплаве“ каже Ковач.

„Штета од поплава је извесно непроцењива и мери се у стотинама милиона евра, неки кажу и целу милијарду евра. И зато је Ваша помоћ страдалима неопходна и добродошла, а јавни делатници су и досад увек били међу првима који помажу другима у невољи. Придружите се! Ваше мало, другима ће бити много!“ каже се у апелу НСЈС.

ГНА 2014: ПРИЗНАЊА И НАГРАДЕ НАЈУСПЕШНИЈИМ УЧЕНИЦИМА, МЕНТОРИМА И ШКОЛАМА

Ове године, од 4. до 10. маја одржана је Глобална недеља акције посвећена остваривању Миленијумских развојних циљева у образовању, као и циљева „Образовања за све“ у којој су учествовале наставничке организације, као и организације владиног и невладиног сектора које се баве проблемом образовања и инклузије маргинали-

зованих група у образовне системе широм света. У склопу активности НСПРВ, а везано за овогодишњу ГНА, Синдикат је расписао конкурсе у категорији писаних и ликовних радова за ученике основних и средњих школа и тај конкурс, на наше задовољство, успешно је окончан великим бројем приспелих радова на конкурс и избором најбољих. Стручне комисије су изабрали најбоље, а свечаност уручења награда најбољим на конкурсима и тематска конференција посвећена инклузији деце са посебним потребама у редовне образовне системе је одржана 9. маја у здању Старе Градске куће у Сомбору.

(Више на сџр. 6. и 7.)

ПРОСЕЧНА ПЛАТА МАЊА ЗА 605 ДИНАРА

Просечна нето зарада у Србији исплаћена у марту износила је 43.452 динара и номинално је за 1,4 одсто била мања него у фебруару, а реално за 1,1 одсто. Просечна исплаћена нето зарада у фебруару, да подсетимо, била је 44.057 динара.

(Насџавак њексџа на сџр. 10)

У овом броју можете још читати:

ИЗ ИСТОРИЈЕ ОБРАЗОВАЊА: НИКАНОР ГРУЈИЋ.....	стр. 2
БОРИМО СЕ ПРОТИВ ДЕЧИЈЕГ РАДА!	стр. 3
МИНИСТАР ПРОСВЕТЕ НЕНАДЛЕЖАН ЗА ЗАРАДЕ.....	стр. 3
РЕФОРМА ПИО ФОНДА – НЕМИНОВНОСТ.....	стр. 4
УСКОРО НОВИ ЗАКОН О РАДУ	стр. 5
МАЛОЛЕТНИЧКО НАСИЉЕ: БОЛЕСТ КОЈОЈ НЕМА ЛЕКА	стр. 8
СКУПО ИНАЂЕЊЕ СА ЈЕЗИКОМ	стр. 8
ПОПУЛИЗАМ И ВИСОКО ШКОЛСТВО.....	стр. 8
БРАВО ЗА „МИСЛИШУ“	стр. 8
ШТРАЈК УПОЗОРЕЊА ОДЛОЖЕН	стр. 9
ПРАВНИЦИ ОДГОВАРАЈУ: ПРАВО НА ГОДИШЊИ ОДМОР.....	стр. 11
НЕРАДНИ ПЕТАК И ... ЧЕТВРТАК	стр. 12
У ПЕНЗИЈУ СА 63 ГОДИНЕ.....	стр. 12
(НЕ)ОБИЧНА ЗАНИМАЊА	стр. 12

ШТА ЋЕ БИТИ СА СОЛИДАРНИМ ПОРЕЗОМ, А ШТА СА ПЛАТАМА?

После најаве да раднике јавне управе (јавног сектора) очекује укидање солидарног пореза, али и смањење плата од 10 одсто, од надлежних добијамо контрадикторне информације. „Јут сам на оне који говоре о смањењу плата, уместо да говоре о ономе колико и шта ми зарађујемо. Прво, ми не смањујемо плате у приватном сектору, него их подстичемо да расту. Подстичемо нашу економију. Извините, посебно они који раде у администрацији. Ако имамо толико знања и ако се мени не свиђа моја плата, идем на тржиште рада, приватно се запослим па да добијем већу плату. Шта је проблем ту?“, рекао је недавно премијер Александар Вучић.

Рачуница постоји - смањење плата у јавном сектору од 10 одсто донело би уштеду од 200 милиона евра, а смањење од 15 процената око 300 милиона.

(Насџавак њексџа на сџр. 9)

Pesnik i besednik

(MILUTIN) NIKANOR GRUJIĆ (1810 - 1887)

Kao besednik proslavio se na Majskoj skupštini u Karlovcima i Slovenskom kongresu u Pragu 1848. godine, a njegova poezija, objavljivana u brojnim časopisima, isticala se čistotom jezika i narodnim duhom. Osim poezijom, Grujić se bavio filološkim i pedagoškim radom, publicistikom, prevodenjem i prikupljanjem narodnih umotvorina.

Po krštenom imenu Milutin, a po crkvenom Nikanor, Grujić rodio se u selu Lipovi, u Baranji, 1. decembra 1810. godine od roditelja Prokopija i Agripine. Otac mu je bio sveštenik, vredan, viđen i uvažan čovek u svojoj okolini. "On", kao što veli jedan biograf Grujićev, "istina nije bio učen, al' za to je bio prirodno bistar čovek i žestok Srbin, koji je mnogo čitao i bio osobiti pripovedač", te kao takav često bi svome sinu Milutinu pripovedao o raznim stvarima. Milutin je očeve pripovetke rado slušao, i u svakoj prilici Srbin je bio najbolji dak - ako mu je o đacima pripovedao, najjači - ako mu je o rvanju pripovedao, najdalje bacao kamen - ako mu je pripovedao o bacanju kamena s ramena. On je u očevim pripovetkama ne samo uživao već se ujedno i radovalao što je i sam Srbin, i samo mu je to bilo žao što i on nije onakav kao što je bio u kojoj pripovetki onaj za koga mu je obično dodao otac njegov na kraju svake pripovetke sa svim ozbiljno: "Ali to je bio Racika!"

Školovanje je otpočeo u mestu rođenja, pa ga produžio - učeći gimnaziju u Mohaču i Pečuju. Kad je bio u četvrtom gimnaziskom razredu u Pečuju, profesor, koji ne mogaše nikako shvatiti njegovoga imena, promeni ime Milutinovo i zameni ga imenom Mihailo, kojim se docnije zvao sve do stupanja u red kaluđerski. U Pečuju dovrši gimnaziju i filozofiju pa izuči i pravne nauke. Tada je već u svoj Baranji bio dobro poznata ličnost: njegove đacke latinske ode i besede bejahu redovno nagrađivane hvallama i novcem. Biskup pečujski Sepeši reče mu jednom prilikom: "Da niste one vere koje jeste, i od koje Vas ja ne odvracam, ja bi znao šta bih s Vama učinio!"

Po svršetku škola proputovao je Slavonijom. Na tome odmoru ispevao je oko trideset veselih i ljubavnih lakih pesama, koje su brzo prelazile u publiku, a neke su i štampane. U književnosti se javlja prvi put 1836. godine svojim pesmama u "Srpskom Narodnom Listu", i na književnom je polju radio punu polovinu stoleća.

I iako je bio odlično svršio škole, ipak ne mogaše dobiti službe - jer ne bejaše plemić. Stoga, a i po želji očevoj, stupi u karlovačku bogosloviju, koju dovrši 1840.

Kao bogoslov je produžio pisanje pesama, te je postao poznata i rado viđena ličnost i u građanstvu karlovačkom. Dotle se, štampajući pesme, potpisivao imenom Milutin; ali se tada i u "Danici Ilirskoj" javlja drugi jedan poeta koji se počeo tako isto potpisivati, stoga Grujić svome imenu krštenom dodade i ime narodnosno te se od tada potpisivao sa Srb - Milutin.

Pesme mu izlazahu u "Srpskom Narodnom Listu" i u Letopisu Matičinu. "U tim njegovim pesmama ogleda se ne samo pesnički dar, no i oduševljenje pesnikovo za Srpstvo. Pesme su se njegove vrlo rado čitale, i one izgledaju među pesmama ostalih pesnika kao orao među golubovima. Dočim je većina tadašnjih srpskih pesnika ode pevala pojedinim znatnijim Srbima, a neretko i ličnim svojim prijateljima, događalo se da su i jedan drugom ode pevali, a u njihovim pesmama ni trunke poezije ne nalazimo. Grujićeve pesme iz toga vremena dišu ne samo reskim rodoljubljem no i pune su poezije".

Na Petrov dan 1841. Grujić se zakaluđeri u manastiru Kuveždin, gde ostade dve godine, a potom se u Karlovcima zadakoni i postane profesor bogoslovije. U ostalim činovima postupno je napredovao, te je godine 1848. godine postao protosindel a zatim arhimandrit.

Na znamenitoj Majskoj Skupštini glavni govornici bejahu protosindel Nikanor Grujić i Sergije Kačanski. Posle govora Kačanskoga Skupština je glasom svojim obnovila dostojanstvo patrijarha srpskoga, izabравši mitropolit Rajačića za patrijarha, a posle govora Grujićeva Skupština je proglasila Srpsku Vojvodinu i izabrala Stevana Šupljikca za vojvodu.

Te je godine Grujić bio jedan od srpskih zastupnika na čuvenom Slovenskom Kongresu u Pragu. Za sve vreme burnih i krvavih događaja 1848 - 1849. godine Grujić je bio patrijarhu Rajačiću u pravom smislu desna ruka, radeći i danju i noću, pišući naredbe, uputstva i propise, iz Karlovaca i iz Zemuna gde je tada patrijarah stolovao.

Po svršenoj buni Grujić je ostao narodnim i patrijarhovim ljubimcem.

Želja i jednog i drugog - i naroda i patrijarha - bejaše da Rajačića nasledi Grujić. Ali se tome stavljahu na put prepreke, tako da Grujić ne bi izabran za episkopa, ni onda kad se imadoše birati četiri vladike u jedan put. Videći sve to, Rajačić postavi Grujića za episkopa o proslavi svoje pedesetogodišnjice 1861. godine, iako ne bejaše prazne eparhije. Ranije je Grujić već zastupao, kao arhimandrit, episkopa gornjo-karlovačkog kad 1859. godine preminuo drug mu i saradnik Kačanski koji je bio episkop te eparhije. Zatim je kao posvećeni episkop poslat je u Pakrac najpre za administratora, a potom i za vladiku pakračkog. Pisanje pesama nije ni tada napuštao. Pedesetih je godina naročito lepo radio u "Sedmici", a 1861. godine je štampao prvi deo krasnog epa "Sveti Sava", koji je ostao i u rukopisu.

Na istorijskom Blagoveštenskom Saboru 1861. godine Grujić je bio duša svega rada i najbolji govornik. Slikari su upotrebljavali za slikanje Sabora momenat kad na govornici stoji Grujić. I docnije, na takozvanom "raspravnom saboru", Grujić je uzimao najživlja učešća.

To bejaše, bez sumnje, najveći srpski besednik u devetnaestom veku. Njegove besede su dvojake: političke i crkvene. U prvom se odlikuju njegovim govori na Blagoveštenskom Saboru i naročito iz 1850. pozdrav patrijarhu Rajačiću. Crkvene besede njegove štampane su nakon smrti mu, u lepom Zborniku 1892. godine. Tu su objavljena njegova trideset i tri značajna govora. Sve su mu besede sklopljene po svima pravilima govorničke umetnosti. Ali to nije došlo po naročito usiljenom nameštanju: klasično obrazovanje Grujićevo i prirodni dar njegov spremali su za srpskog besednika obrasce iz kojih se mogu izvesti prečišćena pravila za srpsku besedničku umetnost.

Godine 1870. umire patrijarh Samuilo (Maširević), a za administratora bi postavljen episkop Arsenije Stojković, ličnost takođe poštovana i popularna. Posle dve godine, 1872, Stojković bi carevim rešenjem vraćen na svoju eparhiju, a za zastupnika patrijarhovog postavljen Grujić. On držaše da stvar narodna ne gubi što će biti u njegovim rukama, ali mu prvaci narodne stranke zameriše što se toga primio, te među njima i Grujićem nastala nesporazum. Vlada se ugarska znade time koristiti: ona preporučivaše izbor Grujićev, a prvaci narodne stranke držahu da im je dužnost birati ma koga pre no Grujića. Oni tako i učinili, pa u svome organu izjaviše da je to srpska osveta.

Grujić se, razočaran i videći sebe i svoje lepe želje dovedene u disharmoniju sa faktičnim stanjem, počevu u Pakrac slomljenoga srca i tužne duše. Vreme je ubrzo donelo satisfakciju čestitom Srbinu: na glas o smrti njegovoj reče onaj isti list - novosadski "Zastava" - kamo sreće da smo onda prihvatili izbor "vladinoga" kandidata!

U radu književnom istrajao je do posledtka. Bio je saradnik srpskih književnih listova, preveo je pet odabranih krasnih knjiga zabavno-poučne sadržine za omladinu, pisao je religiozne i patriotske pouke, prevodio poučne i smisljene pesme, a u njegovoj duši bila vazda

članke, pa se kadšto javljao i pesmom koja je u njegovoj duši bila vazda lepa, vazda iskrena i uzvišena.

Nikanor Grujić je preminuo 8. aprila 1887. u Pakracu, a sahranjen je po svojoj želji, kao i Mušicki, u samom groblju.

Rukopisi Grujićevi još čekaju na urednike i izdavače. Oni će dodati nove svetlosti imenu mitronosnoga pesnika, koje je ostalo u svetloj i uzvišenoj uspomeni u narodu srpskom.

Povodom dvesta godina od rođenja pesnika i besednika Nikanora Grujića Biblioteka Matice srpske priredila je izložbu u vitrinama ispred Svečane sale. Postavkom su obuhvaćena najvažnija dela Nikanora Grujića i izbor literature o njegovom životu i stvaralaštvu. U pratećem katalogu navedeni su izvodi tekstova koje su o Grujiću napisali Đorđe Magarašević, Jovan Skerlić, Vuk Stefanović Karadžić, Dimitrije Ruvarac, Laza Kostić, Bude Budisavljević Prijedorci, Andra Gavrilović, Slavko Gavrilović, Golub Dobrašinović, Đorđe Perić i Jovan Pejčić. Autorke postavke i kataloga bile su Ivana Grgurić i Silvija Čamber.

U njega najpoznatija objavljena dela ubrajaju se Narodna srbska skupština (1848), Nastavak narodne srbske skupštine (1849), spev Sveti Sava (1861), Crkvene besede (1892) i Avtobiografija (1907). Bio je počasni član Matice srpske i Matice slovačke, član Društva srbske slovesnosti i dopisni član Srbskog učenog društva u Beogradu.

ШИРИМО СОЦИЈАЛНА ПРАВА: БОРИМО СЕ ПРОТИВ ДЕЧИЈЕГ РАДА!

У сусрет 12. јуна – Светском дану борбе против дечијег рада

Тек што је успешно завршена Глобална недеља акције, у којој су синдикати запослених у просвети, невладине и владине организације које се баве образовањем указивале на потребу инклузије и деце са сметњама у развоју у редовне образовне системе, већ се намеће друга, не мање важна и увек актуелна тема – елиминација дечијег рада и враћање деце у њихово природно станиште – куће знања. Независни синдикат просветних радника Војводине, као једини синдикат у Србији који се бави и овом темом, и ове године прикључиће се акцији борбе против дечијег рада – овај пут под мотом: „Ширимо социјална права: Боримо се против дечијег рада!“

НСПРВ упозорава да су социјална права и социјална заштита део корпуса људских права који, између осталог, обезбеђује и приступ образовању, здравственој нези, правилној исхрани, игри најмлађих и у сваком случају извлачењу ове деце из света рада и повратку у свет образовања. Прошле године, на Трећој Глобалној конференцији о дечијем раду, одржаној у Бразилији, Међународна заједница усвојила је Декларацију којом је наглашена потреба за достојанственим радом за одрасле и обавезним и квалитетним образовањем за сву децу, као и социјалном заштитом за све. Управо понављајући те закључке као приоритете, ИЛО-ИПЕС уочи 12. јуна, Светског дана борбе против дечијег рада, позива на:

- акцију којом ће се побољшати и проширити социјална заштита у скла-

ду са ИЛО Препоруком бр. 202 о социјалној заштити;

- изградњу и побољшање националних система социјалне заштите сензитивних на потребе деце и усмерених на елиминацију дечијег рада у тим земљама, као и
- изградњу система социјалне заштите која обухвата посебно рањиве и маргинализоване групе деце.

Према оценама које је недавно дао и сам Гај Рајдер, генерални директор ИЛО, активности се „крећу у добром правцу, али је напредак и даље сувише спор. Ако смо озбиљни у жељи да окончамо пошаст звану дечији рад у догледној будућности, морамо учинити знатан напор на свим нивоима да се дечији рад елиминише. Постоји 168 милиона добрих разлога да се то учини“, рекао је Гај Рајдер, алудирајући на управо толики број деце укључене у дечији рад и на чињеницу да је са некадашњих 215 милиона деце обухваћене дечијим радом, ова цифра смањена на поменутих и даље веома забрињавајућих 168 милиона деце која су често једини извор прихода својих породица и која су, у ствари деца без будућности.

О другим детаљима обавештаваћемо Вас у данима који следе, а и овом приликом Вас позивамо да се укључите у акцију и позабавите проблемима дечијег рада и у Вашој околини, као и да дате лични допринос повећању социјалних права свих, чиме би се стекли услови да се деца нађу у скамијама и да им се пружи шанса као и свој другој деци у срећнијим земљама.

Придружите се!

МИНИСТАР ПРОСВЕТЕ НЕНАДЛЕЖАН ЗА ЗАРАДЕ

Разговори без конкретног договора

Први састанак представника четири синдиката основаних за територију Републике Србије у делатности образовања (Синдикат радника у просвети Србије, Унија синдиката просветних радника Србије, Грански синдикат просветних радника Србије Независност и Синдикат образовања Србије) са актуелним министром просвете Срђаном Вербићем одржан је 09.05.2014. године у 8 часова, тачно са почетком првог часа у школи, а да ли ће наредне школске године овакви састанци почињати у 7 часова и 30 минута видећемо ускоро. Међутим, оно што се могло видети на овом састанку је да је на осам представника синдиката (по два из сваког синдиката) министар повео исти број својих сарадника, међу којима су били помоћници министра - др Зоран Костић и Зоран Тубић, секретар Министарства Жељка Кнежевић са сарадницима.

Шеф кабинета министра просвете, Немања Ђорђевић на почетку састанка је рекао да се разговори морају окончати за сат времена, пошто министар већ у 9.00 часова има друге обавезе (присуство пробној малој матури - трећем тесту у београдској школи „Старина Новак“). Синдикати су изразили незадовољство лимитирањем трајања састанка, с обзиром на комплексност и важност питања о којима је требало да се разговара.

Први се у расправу укључио министар Срђан Вербић, који је дао најкраћи могући одговор на први и крцкасти штрајкачки захтев синдиката - да се образовање изузме из уредбе о смањењу плата у јавном сектору, рекавши: „Не треба гајити илузију да министар просвете може променити политику владе, може једино као ванстраначка личност, ако се не слаже са политиком владе да је напусти“.

Што се тиче другог штрајкачког захтева - да се донесе закон о платама у јавним службама, који ће, уз учешће синдиката, изnivelisати плате у јавном сектору, министар је рекао да су и ове ак-

тивности синдиката и министарства добро дошле како би у старту, заједнички, направили што бољи предлог у коме би просвета поправила тренутни положај. Предложио је да се формира радна група од представника синдиката и министарства просвете како би са јединственим ставом могли наступити пред потпредседником Владе и министром државне управе и локалне самоуправе Кори Удовички, чији је ресор надлежан за доношење овог закона.

Министар Вербић се осврнуо и на издвајање из БДП-а за образовање, констатацијом да се приликом приступних преговора са Европском унијом не може затворити поглавље 26 док се не пронађе начин за повећање издвајања за образовање из БДП.

Пошто је већ у том моменту министар Срђан Вербић „потрошио“ готово половину предвиђеног времена за овај састанак, представници синдиката су га прекинули констатацијом да уколико буде елаборирао појединачно по свих седам тема, које су синдикати претходни дан усагласили као врло важне, а на захтев шефа кабинета министра просвете, представницима синдиката неће остати времена ни да кажу зашто су дошли.

Након што су дошли до речи, представници синдиката су министру пребацили:

- да је први министар који је прећутно подржао смањење плата у просвети,
- да је прекршио Посебни колективни уговор који предвиђа да се ниво зарада у просвети утврђује кроз преговоре ресорних министарства и синдиката,
- да би смањење плата од 10% у просвети довело до тога да ће бити нових 5.000 запослених који ће „спасити“ испод минималца и који ће минималац добијати кроз корекцију, и
- да ће наставком овакве политике, врло брзо сви запослени у просвети бити на минималцу.

Министру је предочено да је синдикатима познато да су у приступним преговорима са Европ-

ском Унијом о поглављу 26 у свим земљама учествовали и представници синдиката, као директно заинтересована страна.

Елем, пошто се министар прогласио „ненадлежним“ за један од два кључна штрајкачка захтева (спречавање умањења зарада), синдикати су захтевали да организује састанак са надлежнима, а то су пре свега премијер и министар финансија, као и да се организује састанак са потпредседником Владе и министром државне управе Кори Удовички, како би се и представници синдиката, уз представнике ресорних министарстава, укључили у израду платних разреда, односно закона који ће уредити платне разреде.

Како је министар Вербић изразио сумњу да је могуће организовати овај састанак пре најављеног штрајка упозорења (19.05.2014.), а због обавеза премијера и министра финансија, у међувремену синдикати ће вршити припреме за штрајк упозорења и друге активности којима би заштитили стечена права радника у просвети, на шта је министар рекао да је штрајк легитимно право у борби синдиката за своја права, али и да инсистира да штрајк буде у оквиру закона.

Ранко Хрњаз, генерални секретар СППС

REFORMA PIO FONDA – NEMINOVNOST

• Kasnije penzionisanje i indeksacija sa inflacijom • Učešće penzija svesti na ispod 10 odsto BDP-a • U dobrovoljnim penzijskim fondovima 19 milijardi dinara • Prvo naša, pa inostrana penzija

Reforma penzionog sistema u Srbiji je neminovnost, kao što je neminovno i podizanje starosne granice za odlazak u penziju, ali se uštede u budžetu ne smeju sprovoditi na štetu već ionako osiromašenih penzionera, nego reformom Fonda PIO i njegovih prihoda, ocenili su ekonomski eksperti i predstavnici sindikata. Predsednik Ekonomskog saveta Srpske napredne stranke Milenko Dželetović rekao je da će imperativ nove vlade i njenog Ekonomskog saveta biti sistemsko rešavanje reforme penzionog sistema. On je poručio da se reforma mora započeti, a tek poslednja mera, ukoliko sve druge budu iscrpljene, biće jednokratno smanjenje penzija. Komentaristički zahtev MMF-a da se moraju ostvariti uštede na izdacima za penzije, kao uslov da Srbija dobije novi aranžman, Dželetović je za RTS rekao da to ne mora da bude prihvaćeno ako će naneti štetu u makroekonomskoj stabilnosti zemlje. On je napomenuo da će to tek biti stvar pregovora sa Fondom. Reforma penzionog sistema je tek jedan „kamičak“ u moru problema koji čekaju novu vladu, ocenio je Dželetović, koji smatra da će nova vlada sigurno imati kredibilitet za sprovođenje reformi, od kojih će neke sigurno biti bolne. Prema njegovim rečima, u sprovođenju penzione reforme puno bi pomoglo povećanje privredne aktivnosti zemlje i to spada u prioritete prvog reda nove vlade, među kojima je i donošenje seta od 22 zakona.

Ekonomista Miladin Kovačević kazao je da bi reforma penzionog sistema morala da ide u dva pravca - podizanjem granice za penzionisanje, što je neminovnost, a drugi pravac je indeksacija penzija sa rastom inflacije i tu bi mogli da se smanje izdaci za penzije iz budžeta ispod 10 odsto BDP-a godišnje. Kovačević je objasnio da se reforma penzionog sistema može sprovesti bez nužnog smanjenja penzija, reformom PIO fonda i novim izvorima prihoda za taj fond.

Član predsedništva Samostalnog sindikata Srbije Milan Grujić naveo je da je bruto učešće penzija u BDP-a od 12 do 15 odsto od 2009. do 2012. godine, a MMF zahteva da se to učešće svede na ispod 10 odsto BDP-a. U Srbiji od ukupno 1,7 miliona korisnika, penzija 410.000 penzionera ima najnižu penziju, a to je 10.000 dinara mesečno, a prosečna penzija iznosi oko 23.000 dinara mesečno, naveo je Grujić. On je dodao da je indeksacijom, odnosno usklađivanjem penzija sa rastom troškova života, ta grupacija od 2003. do danas realno izgubila 27 odsto mesečnih prihoda. Na birou ima realno milion ljudi bez posla sa prosečnom starošću od 39 godina, a mlađih od 24 do 34 godine života ima 270.000 i ako bi se starosna granica za odlazak u penziju pomerila na 67 godina, za dve godine imali bi smo mali efekat rasta prihoda u budžetu - svega četiri odsto po tom osnovu, upozorio je Grujić.

Imovina dobrovoljnih penzijskih fondova u Srbiji na kraju septembra 2013. bila je 19 milijardi dinara (oko 165 miliona evra), objavila je Narodna banka Srbije (NBS). Kako se navodi na sajtu Narodne banke Srbije, imovina dobrovoljnih penzijskih fondova je na kraju trećeg kvartala 2013. bila za 4,4 odsto (oko 800 miliona dinara) veća nego u prethodnom tromesečju, dok rast u poslednjih godinu dana iznosi 26 odsto. Prema izveštaju o poslovanju fondova, u trećem tromesečju 2013. na individualne račune članova uplaćeno je 674,5

miliona dinara, što je najviše uticalo na rast neto imovine fondova, dok je prinos od ulaganja iznosio 342,5 miliona dinara. „Članovi su po osnovu isplata u toku trećeg tromesečja povukli 317,3 miliona dinara, što znači da su neto uplate veće od isplata za 457,2 miliona dinara”, navodi se u izveštaju.

Ukupan broj korisnika dobrovoljnih penzijskih fondova koji uplaćuju doprinose na kraju septembra 2013. bio je 183.547. Oni ukupno imaju

244.306 sklopljenih ugovora o članstvu u dobrovoljnom penzijskom fondu. Tokom trećeg kvartala broj korisnika povećan je za 2.878. Istovremeno 167 korisnika sa 194 ugovora o članstvu prima isplate iz fondova. Učešće korisnika usluga dobrovoljnih penzijskih usluga u ukupnom broju stanovnika u Srbiji iznosi 2,5 odsto, a svaki deseti zaposlenih je član nekog fonda. Prosečan iznos akumuliranih sredstava na računima članova koji su bar jednom uplatili doprinose iznosi 121.494 dinara i u stalnom je porastu, navodi se u izveštaju. Na kraju trećeg tromesečja 2013. godine broj korisnika koji su članovi dva ili više fondova iznosi 34.796 ili oko 19 odsto ukupnog broja.

Prema podacima NBS-a, na kraju septembra na tržištu dobrovoljnih penzijskih fondova poslovalo je pet društava za upravljanje koja upravljaju imovinom osam dobrovoljnih penzijskih fondova, tri kastodi banke, kao i četiri banke posrednika. Na kraju trećeg kvartala 2013. ukupan broj zaposlenih u društvima za upravljanje bio je 151, što je za osam manje nego na kraju juna.

Zaposleni koji ovih dana ispunjavaju uslove da po našem Zakonu o PIO odu u penziju, a koji istovremeno imaju i deo staža u nekoj od bivših jugoslovenskih republika ili bilo gde u inostranstvu, a po njihovim zakonima još nemaju te uslove, primaće za početak našu penziju i to samo za godine staža i uplaćene doprinose u Srbiji. Preostali deo iz inostranstva moći će da počnu da primaju, zajedno sa našom, tek kada po zakonima zemlje u kojoj su radili steknu uslove za penzionisanje. Najčešće godine života. Beograđanin, koji je ovih dana napunio i godine života i staža da ode u penziju, začudio se kada je saznao da penziju iz Francuske, gde je takođe radio, još ne može da počne da prima, jer po njihovom zakonu trebalo još da radi. Za početak mora da se zadovolji samo delom penzije iz Srbije. Pita, dokle tako?

O pravu na deo penzije koji je ostvaren u inostranstvu, uključujući i bivše jugoslovenske republike, odlučuje socijalno osiguranja po propisima te države. I to važi za sve osiguranike, kaže Jelica Timotijević, direktor Sektora za odnose sa javnošću u PIO fondu.

Otpremnina pri odlasku u penziju

Članom 139. Zakona o radu („Službeni glasnik RS“, br. 24/05, 61/05, 54/09 i 32/13) utvrđeno je da je poslodavac dužan da u skladu sa opštim aktom zaposlenom isplati otpremninu pri odlasku u penziju, najmanje u visini tri prosečne zarade. Pod prosečnom zaradom smatra se prosečna zarada u

Republici Srbiji prema poslednjem objavljenom podatku republičkog organa nadležnog za statistiku.

Otpremnina pri odlasku u penziju je pravo zaposlenog koje je zagarantovano i mora se isplatiti najmanje u visini tri prosečne zarade prema poslednjem objavljenom podatku Republičkog organa za statistiku na dan prestanka radnog odnosa zbog odlaska u penziju. Međutim, opštim aktom (kolektivnim ugovorom odnosno pravilnikom o radu) ili ugovorom o radu, može se utvrditi veći iznos otpremnine od iznosa koji je zakonom propisan. Ovako utvrđen iznos otpremnina ne može da bude niži od iznosa utvrđenog zakonom. O čemu govori i Presuda Okružnog suda u Valjevu, Gž. I 573/06 od 5.

oktobra 2006. godine:

„Poslodavac je po zakonu dužan da isplati zaposlenom otpremninu pri odlasku u penziju, najmanje u visini tri prosečne bruto zarade, tako da pojedinačnim kolektivnim ugovorom ne može biti utvrđen niži iznos otpremnine.“

Tako na primer, članom 107. Posebnog kolektivnog ugovora za zdravstvene ustanove čiji je osnivač Republika Srbija („Sl. glasnik RS“, br. 36/10, 42/10-dr. propis i 37/14 – dr. propis) je utvrđena obaveza poslodavca da zaposlenom isplati otpremninu pri odlasku u penziju najmanje u visini tri prosečne plate zaposlenog u momentu isplate, s tim što tako isplaćena otpremnina ne može biti niža od tri prosečne plate po zaposlenom kod poslodavca u momentu isplate, odnosno tri prosečne plate po zaposlenom isplaćene u Republici Srbiji prema poslednjem javljenom podatku republičkog organa nadležnog za poslove statistike, ako je to za zaposlenog povoljnije.

Dok, je članom 83. Kolektivnog ugovora za javno preduzeće „Pošta Srbije“, Beograd („Sl. glasnik RS“, br. 2/14) utvrđeno da zaposleni ima pravo na otpremninu pri odlasku u penziju – u visini tri prosečne mesečne zarade, isplaćene kod poslodavca pre isplate otpremnine.

Zaposleni kome prestaje radni odnos zbog ostvarivanja prava na penziju, bez obzira da li se radi o starosnoj, porodičnoj ili invalidskoj penziji, ima pravo na otpremninu u skladu sa Zakonom o radu, kolektivnim ugovorom i ugovorom o radu.

ПРЕГОВОРИ О ЗАКОНУ О РАДУ ПРЕДУГО ТРАЈУ

• Нисмо ни сумњали: Јавно против, тајно пао договор • Минималац у висини потрошачке корпе • Закон доносе без јавне расправе!

Како се шансе да синдикати, послодавци и ресорно министарство постигну компромис о новом Закону о раду и јесу ли очекивања од закона равна веровању у *regretium mobile* који ће решити све проблеме српске привреде, питања су на која су покушали да укажу учесници дебате „Радно законодавство и интереси грађана“. Према мишљењу економисте Миладина Ковачевића преговори о Закону о раду предуго трају а резултата нема, што није добро ни за раднике ни за послодавце. Он сматра да би резултат преговора морао да буде добар и за раднике и за послодавце, јер је то јединствен интерес.

Такође, како је навео, нови закон би морао да одклони постојеће слабости, односно нестимулативност садашњег закона, пре свега када су у питању услови пријема и отпуштања. Ковачевић је рекао новинарима да сматра да Закон о раду није битно повезан са осталим реформским законима, као што се то често у јавности представља, а једина недоумица у вези са њим је у погледу тога да ли ће га прихватити сви партнери у социјалном дијалогу.

Гостујући у Дневнику РТС-а, председник продржавног Самосталног синдиката Србије Љубисав Орбовић објаснио је да је реч о пет кључних тачака - исплата отпремнина, бодовање минулог рада, колективно преговарање, минимална зарада и разлози за отпуштање. Орбовић очекује да већ следеће недеље комисија која је задужена за израду новог закона о раду саопшти конкретне предлоге за поменутих пет тачака. Председник Самосталних синдиката процењује да би нови закон могао да буде усвојен у року од два месеца. Међутим, Орбовић остаје при ставу да се измене закона усвајају да би се омогућило лакше отпуштање а не

лакше запошљавање, како то тумаче представници власти и послодавца.

„Товори се о лакшем отпуштању радника, а као последица лакшег отпуштања сматра се да ће бити и лакшег пријема радне снаге”, поновио је Орбовић. Орбовић сматра и да додатно опорезивање плата државних функционера, које је најавио будући премијер Александар Вучић, неће донети жељени ефекат. „Најбоље решење би било да се чланство у управним одборима у једном временском периоду не плаћа. То би била много већа уштеда, према нашим прорачунима око 60 милиона евра годишње”, рекао је Орбовић. Према његовој оцени, у случају смањења плата у јавном сектору било би поштено да политичари плате највише, али

треба видети ко су функционери који би били опорезовани и да ли ће порез плаћати и локални званичници.

Радна група која је припремала измене Закона о раду постигла је сагласност око начина исплате отпремнина, рада на одређено време и разлога за дефинисање отказа. Код минималне зараде и даље не постоји сагласност да ли она треба да прати вредност потрошачке корпе што до сада није био случај. Спорења између синдиката и послодавца истовремено постоје код дефинисања колективних уговора. Извор “24 сата” каже да синдикати неће одустати од захтева да се потписан колективни уговор са једним удружењем, рецимо металаца, не односи и на целу делатност. Министар трговине Расим Љајић изјавио је недавно да би нацрт измена Закона о раду требало да буде усвојен до краја јуна. По предлогу Министарства рада, није се разговарало о новом обрачуну боловања, минулог рада и годишњег одмора.

	СТАРИ ЗАКОН	ПРЕДЛОГ ИЗМЕНА
ОТПРЕМНИНЕ (усаглашено)	У случају отказа послодавац је радницима исплаћивао отпремнину за све године стажа.	Послодавац је дужан да плати отпремнину само за године стажа проведене у његовој фирми. Код куповине предузећа нови власник плаћа отпремнину преузетим радницима за године стажа у купљеној фирми.
РАД НА ОДРЕЂЕНО ВРЕМЕ (усаглашено)	Уговори на одређено време трајали су најдуже годину дана.	Уговори на одређено време били би ограничени на две године. Послодавцу је забрањено да запосли новог радника на место које је упражњено због истека уговора.
ПРОШИРЕНО ДЕЈСТВО КОЛЕКТИВНОГ УГОВОРА (неусаглашено)		Синдикати траже да колективни уговор који потпишу са једним удружењем, рецимо металаца или пољопривредника, важи за све запослене у овим делатностима. Послодавци се залажу за укидање оваквог проширеног дејства. Извор “24 сата” каже да обе стране неће да попусте, а да би Влада могла тешко да пресече, јер је то у ресору неколико министарства.
ОТКАЗ (усаглашено)	Отказ се добија ако радник не остварује резултате, крши радну дисциплину, злоупотреби право на боловање...	Једина новина је да ће детаљи о отказу бити дефинисани законом о раду, а не пословником предузећа.
МИНИМАЛНЕ ЗАРАДЕ (делмично усаглашено)	Минимална зарада се утврђивала два пута годишње. По последњем обрачуну износила је 115 динара по радном сату.	Минимална зарада би се утврђивала једном годишње. Синдикати траже да овај износ не буде испод минималне потрошачке корпе, док су послодавци против. У случају несагласности Влада има рок од 30 дана да пресече.

Постоји могућност да закони, чије је усвајање најавио премијер Александар Вучић до јула, буду послати у скупштину без јавне расправе, пише Данас. С обзиром на то да се најављује усвајање закона о раду који је већ узбукао јавност, поставља се питање колико је велика брзина писања и усвајања закона добра без консултовања широке јавности. Вучић је навео да ће током прве недеље маја реформски пакет бити у парламенту на расправи. „Замолито сам председницу Скупштине да до 15. јула, за око 65 дана и ноћи, први пакет реформских закона буде усвојен”, рекао је премијер.

Немања Ненадић, програмски директор Транспарентности Србија, за Данас наводи да Закон о државној управи налаже да се јавна расправа организује када се битно мења уређење неког питања или када то посебно

занима јавност. „У иновираним Пословнику Владе, који је на снази од априла 2013, прецизирају се ови критеријуми из Закона. Јавна расправа се увек мора организовати када се припрема нов системски закон, када се припрема неки други нови закон, осим када надлежни одбор Владе на образложени предлог министарства које припрема нацрт закона не утврди другачије, и када се припремају измене и допуне закона којима се битно мењају решења из постојећег закона при чему одбор Владе одлучује хоће ли бити организована јавна расправа“, објашњава Ненадић.

Пословник прописује и рокове, односно да јавна расправа траје најмање 20 дана, а да рок за достављање предлога не може бити краћи од 15 дана.

GAW 2014: Equal Right, Equal Opportunity: Education and Disability!

PRIZNANJA I NAGRADE NAJUSPEŠNIJIM UČENICIMA, MENTORIMA I ŠKOLAMA

(Nastavak sa str. 1)

U kategoriji likovnih radova posebno priznanje je uručeno ŠOSO sa domom „Vuk Karadžić“ Sombor za najveći broj radova pristigao na konkurs, pohvaljeni su radovi Anabele Goranović, učenice I₁ razreda OŠ „Ivo Lola Ribar“ Sombor, Snežane Vlatković, učenice V₂ razreda OŠ „Nikola Vukičević“ iz Sombora i Sladane Vlatković, učenice II₁ razreda Gimnazije „Veljko Petrović“ iz Sombora. Treće mesto osvojila je Maja Vidović, učenica VIII₁ razreda OŠ „Nikola Tesla“ Kljajićevo, mentor: Đurđica Mrkailo. Drugo mesto osvojila je Bojana Vuković, učenica VIII₁ OŠ „Nikola Vukičević“ Sombor, mentor: Renata Cvetkov, dok je za najbolji rad i prvo mesto na konkursu proglašen rad Dimitrija Simeunović, učenika VI₂ razreda OŠ „Branko Radičević“ Stapar, mentor: Gordana Bojanić.

U kategoriji literarnih radova, posebno priznanje je uručeno Srednjoj poljoprivredno-prehrambenoj školi iz Sombora za najveći broj radova prispelih na konkurs. Posebno se pohvaljuje rad „Snovi obrazovanja“ Sladane Vlatković, učenice II₃ razreda Gimnazije „Veljko Petrović“ iz Sombora, mentor: Milica Miličević. Treće mesto osvojio je rad Stefana Galića, učenika VII₂ razreda OŠ „Avram Mrazović“, mentor: Suzana Sekulić, drugo mesto osvojio je rad Andreja Đapić, učenika II₃ razreda Srednje poljoprivredno-prehrambene škole iz Sombora, mentor: Tatjana Njegomir, dok je za najbolji rad i prvo mesto ocenjen rad „Zvuk njenih plavih očiju“ Jelene Topalov, učenice VIII-c razreda OŠ „Ivo Lola Ribar“ Sombor, mentor: Zorica Vukobratović.

Nagrade za sve laureate, pohvaljene učenike i njihove mentore obezbedio je Nezavisni sindikat prosvetnih radnika Vojvodine. Nagrade su se sastojale od robnih poklona, zahvalnica i novčanih nagrada u iznosu od po 5.000 dinara za prvonaagrađeni, 3.000 za drugonaagrađeni i 2.000 za trećenaagrađeni rad učenika. Akciju su podržali i ove godine Nezavisni sindikat javnih službi Vojvodine i Wiener Stadtische osiguranje, glavna filijala Sombor.

Nezavisni sindikat prosvetnih radnika Vojvodine zahvaljuje se svim učesnicima na konkursu i partnerskim organizacijama u pomoći pri organizaciji GNA, pošto su na taj način pomogli da se problem inkluzije dece sa posebnim potrebama osvetli u svetlu viđenja vršnjaka ove dece i njihovih nastavnika, sa željom da će na ovaj način pobuditi donosiocje odluka da se aktivnije uključe u rešavanje ovih problema.

Globalna nedelja akcije je uspešno okončana, ali nije kasno da se i naknadno uključite. Za dobre stvari uvek je vreme!

КОНКУРСИ: „ЈЕДНАКА ПРАВА, ЈЕДНАКЕ МОГУЋНОСТИ: ОБРАЗОВАЊЕ И ЗА ДЕЦУ СА СМЕТЊАМА У РАЗВОЈУ!“

І НАГРАДА ЗВУК ЊЕНИХ ПЛАВИХ ОЧИЈУ

Аутор: Јелена Тојалов*

Звонило је за крај часа, а ја сам истог тренутка скочио са столице и дохватио похабану школску торбу са пода. Да је био последњи час тога дана, могло се чути по чаврљању на ходницима и приметити по хитању ученика према великим вратима за излаз, уоквиреним летвицама од храстовог дрвета. Иронично је што сам употребио реч чути, јер сам баш ја тај који не може да чује сваку ситницу у мору ученика што се гурају по школским ходницима. Док бука око мене брују, ја као да сам у неком невидљивом мехуру који пропушта сам оне речи које се говоре близу мене. Ухватио сам неколико погледа сажаљења који су се одмах затим сакрили, а привукао сам пажњу девојкама поред кабинета за музичко. Живо су причале, млатарајући рукама, све до тренутка мога проласка. Тада су ућутале и испратиле ме сажаљивим погледом тужних лица, све до краја ходника, не изговарајући више ни једну реч. Осетио сам руку на рамену, затим још једну, па сам се окренуо и угледао насмејана лица мојих другова. Изнад десне усне шкољке наместо сам слушајући апарат који се био малчице померио, а затим сам наставио напред, пробијајући се кроз гужву према слободи.

Завршио сам ручак брже него иначе, са жељом да будем тачан када се будем нашао са друштвом. Данас смо одлучили да одемо до оближњег моста, да се забавимо, пошто се ближи крај основне школе, а мии имамо тако велико пријатељство које вреди искористити. Обукао сам плаву мајицу и тренерку, обуо патике и са кућног прага меркао татин парфем који је стајао на полици. После кратког нећања, дограбио сам га и шприцину неколико пута по мајици. Ко зна, можда данас сретнем Госпођицу Праву пред којом морам да миришем добро. Рука ми је кренула према чешљу да бих поправио фризуру,

али онда ми је реалност покуцала у мисли и дошапула: „Стварно мислиш да ће ико тебе таквог да погледа?“ Сетио сам се слушног апарата и мог назови гласа, који је чудно изговарао речи. Рука ми је неколико секунди лебдела у ваздуху изнад чешља, а онда сам је угурао дубоко у џеп тренерке и изашао напоље. Сунце се пробијало међу облацима док ми је неколико зракова пало на образ. Био је хладан априлски дан. Цвеће је изгледало тако ведро и живо под сунчевим зрацима, а опет тако сићушно и беспомоћно док је ветар зујао и фијукао. Онда је наишао таман облак, закљонио је сунце, прогутао зраке и заробио их у сивилу. Тако је окротно ускратити живом бићу оно без чега не може, било да је у питању цветић, или човек, сунчева светлост или слух. Саобраћај је протицао без престанка. Шаренило аутомобила пуних људи се смењивало, неке боје су одлазиле, друге долазиле, али све је увек било у покрету. Замислите да гледате утишан филм на телевизији, а кад потражите да појачате, схватите да је даљински одавно изгубљен. Тако изгледа цео мој живот. Шетао сам погнуте главе и оборених рамена, шутирајући каменчић. Каменчиће је прво ударио о бандеру и одбио се, а онда сам га ја сустигао и поново шутнуо овог пута много јаче. Каменчић је склизнуо нит тротоар и одбио се о једну чипкану сандалу са машинцом. Подигао сам главу а моје очи су пронашле крупне плаве, уоквирене густим трепавицама. Тренула је једном, а онда још једном. Схватио сам да сам непристојан што је тако дуго посматрао на размаку од једног метра, али моје очи нису хтеле да се помере са њених. „Зашто ме тако дуго посматраш?“, питала је видљиво љута. „Зар ти није потребно да овлажиш очи трептањем?“, саркастично је додала, а онда се насмејала сама себи на добро смишљеној шали. Прва помисао ми је била да сам измаштао наш дијалог и сањам, да лажим код куће на каучу и да сам забавио да наместим будилник да звони, и да сањам најлепшу девојку коју сам икад у животу видео. Дуноу је ветрић, а ја сам осетио татин парфем. Не, ово је стварност. Ево ме, стојим на стотинак метара од моста и гледам у девојку плавих очију коју непрестано прича, а ја је чујем. Нисам рекао да је слушаам, пошто је немогуће пратити о чему се ради јер прича пребрзо и непрестано. Али чујем и разумем сваку реч посебно, без потпитања и понављања. Видим њене живе плаве очи које гледају право у мене, видим светле увојке покулпене на темени, видим танушне обрве и пуне усне које прелазе из облика у облик изговарајући речи. А онда се смејем искрено и из срца. Смејем се зато што разумем, смејем се зато што сам успео. Али она застаје и престаје да прича. Уста су јој још увек отворена, а руке у ваздуху од претходног покрета који су направиле да би дочарале бескрајну причу. Мршти се и пушта да јој руке млитаво падну поред тела. „Ругаш ми се!? Знаш, ја нисам тражила да ме слушаш. Ти си на мене први налетео будало“, тише додаје, али њен хладан и љутит поглед остаје прикован за мене. Тек сад схватам да она не зна да сам глув. Она је мој смех схватила као увреду. „Шта?“, пита и подиже обрву. „Маца ти је појела језик!“ Можда је боље ако не зна. Пошто ми је коса дужа, лепо заклања слушни апарат у потпуности, али ја ипак кривим главу на страну да га она не би видела. То је последње што желим, јер ми се ово већ дешавало. Причао сам са девојкама и пре, наравно, али оне су мене доживљавале као тужне мајке своје дете. Упућивале су ми слатке речи и причале споро или уопште нису причале у мојој близини. Сажаљевале су ме. Моји другови су ме поштовали као себи равног, иако то нисам био. Ја сам оштећена роба, а они су ме прихватили као читавог. Окренуо сам се да одем од ње, и знао сам да ће тада видети апарат, јер ипак није невидљив. Онда ће потрчати за мном, и почети да се стотину пута извињава и слатко прича, а тога ми је доста. После неколико направљених корака, чуо сам лупкање њених сандалица. Срце ми је брже закуцало. Осетио сам њене танке прсте на мојој мајици и окренуо се, спреман на сузе и сажаљење. Уместо тога, сачекали су ме одсечан поглед и севање очима. Пружила је другу руку изнад мог десног уха и склонила косу са слушног апарата. „Само да знаш, нећу да се извињам“, рекла је. „Да си фаца, питао би ме да изађемо. Ето, рекла сам“, стиснула је руку око моје шаке. Значи, знала је. Све време је знала. „Хајде, реци нешто“, гледала ме је продорним погледом, а за мене као да је време стало. Рекао сам оно, што сам хтео од првог тренутка кад сам је видео: „Имаш дивне очи.“ Имао сам толика питања која су ми се мотала по глави: „Зар ти не смета што сам глув? Да ли је ово начин на који ме сажаљеваш?...“ „А онда се она насмејала, насмејала се на моје речи које говоре да има дивне очи. И њене очи су се смејале и говориле су, кад би се боље загледао у њих, и више их слушао. Дуноу је нежан ветар и замрсио јој неколико праменова косе који су обигравали око њеног лица.

Више ми није важно да ли сунце или облаци преовлађују небо. Видео сам само њу и само њу сам чуо. Она ми је чвршће стиснула руку и потрчала стазом, са мном за петама. Још ми само остаје да смислим шта ћу да кажем друговима који ме чекају код моста. Да ли је оправдано ако кажем да сам се заљубио?

*VIII. OШ „Иво Лола Рибар“ Сомбор
Ментор: Зорица Вукобрајковић

II НАГРАДА ЈЕДНАКА ПРАВА – ЈЕДНАКЕ МОГУЋНОСТИ ЗА ДЕЦУ СА СМЕТЊАМА У РАЗВОЈУ

Аутор: Андреј Бајић*

Разликујемо се споља и изнутра, желимо различите ствари, имамо различите потребе, волимо различите људе, говоримо различите језике. Свако се радује или пати на свој начин. Само су осмех и сузе исти у свим језицима и значе исто међу свим народима и у свим културама. По томе се зна да припадамо истој врсти. Чак и онда када сте неми, када не можете да ходате, или не видите. Чак и тада плачемо на истом језику.

Ја могу да ходам, а ти умеш да нацрташ. Он види, а она лепо свира. Заједно ћемо променити свет. Они који су срећни само када је њима добро, они који мисле да су улица, град и Планета само њихови, ни не знају колико су сами и ускраћени. Зато што су осмех и сузе исто и исто значи свим људима на свету, желим једнака права за оне који другачије иду, за

оне који другачије виде, за оне који не могу као ја. За оне којима су боје другачије, којима је небо ниже, којима није дато да скачу под кошом или решавају математичке проблеме, за оне који виде у цифрама и чују прстиња, желим могућност и шансу да из свог мрака или туге засветле и покажу нам шта је то што они могу а ја не. А тога има.

Свет је окрутан и немилосрдан и онима који су јаки, и онима према којима је кројен. Живот је тешка битка и онима којима је дато оружје; и онима који су рођени под срећном звездом. Зашто што човека чини човечност, желим да будемо исти: да пут до школе, табле и дипломе, пут до посла и повратак породици буде свима исти. Оном ко хода и оном ко мора да се креће у колицима; оном ком пут види, оном ко га тражи уз помоћ белог штапа, и оном кога треба до циља довести водећи га за руку.

Све зато, што су осмех и сузе свима исти, нека школе отворе врата, рампе и прилазе, нека са мном убу сви који су рођени кад и ја, јер ако су људи око мене несрећни, ни моја срећа неће бити потпуна.

*II, Средња њољопривредно – прехрамбена школа, Сомбор
Менијор: Таујана Њејомир

НАГРАЂЕНИ ЛИКОВНИ РАДОВИ

I nagrada: Dimitrije Simeunović VI,
OŠ "Branko Radičević" Stapar
mentor: Gordana Bojanić

II nagrada: Bojana Vuković VIII,
OŠ „Nikola Vukičević“ Sombor
mentor: Renata Cvetkov

III НАГРАДА ЈЕДНАКА ПРАВА - ЈЕДНАКЕ МОГУЋНОСТИ

Аутор: Стефан Галић*

Људи шетају, жамори улица,
завирују у излоге продавница,
смеју се срећни су, скакућу дечица.

Котрљају се инвалидска колица,
у њима дечак тужног лица,
застаје, гледа, помоћ му треба.

Испред њега – једна једина степеница,
он не може да лети – није птица,
а не може даље ни као – друга деца.

И без степенице живот је тежак,
јер он није као сваки дечак...
Будимо добри према свима – свако иста права има!

*VII, OŠ „Аврам Мразовић“ Сомбор
Менијорка: Сузана Секулић, професорка српској језика

III nagrada: Maja Vidović, VIII,
OŠ „Nikola Tesla“ Kljajićevo
mentor: Đurđica Mrkailo

BOLEST KOJOJ NEMA LEKA

Piše: **Boris Vuković***

Živimo u državi u kojoj tuče organizuju četnaestogodišnji huligani i u kojoj dete od 13 godina rane nožem, samo zato što navija za zvezdu. Ti isti huligani se smeju Bori Đorđeviću kada čuju stihove „sa 13 sam popužio prvu pljugu“. Kakve cigarete, to za njih više nije izazov. Danas, na žalost svih nas, u diskotekama pevaju „sa 13 sam razbio prvu glavu“. Smejali bi se i meni verovatno kada bih rekao da sam u trinaestoj čitao „Doživljaje Nikolettine Bursaća“, vozio bicikl sa simpatijom, kada mi je cilj bio da što duže sa drugarima igram fudbal ispred zgrade.

Šta možemo da očekujemo od golobradog deteta sa nožem kad napuni 18 ili 20 godina? Kakve će manire i navike da stekne? Kako će sutra vaspitati svoju

decu? Situacija je potpuno očajna. Deca se ubijaju noževima, ne prezaju od policije, a ni od kazni kojih i nema. Nisu im bitne porodice, škola, devojke, već samo da se kroz tuču dokažu u starijoj ekipi huligana.

Dok ta deca rastu država donosi strategije, formira radne grupe i nacionalne savete. A huligani lome, pale, ubijaju, uče decu na primeru ubistva Brusa Tatona. Oni odrastaju uz fotografije Ivana Bogdanova u Đenovi.

Država konkretno rešenje za huligane nema! To je bolest koja je zavladała u društvu i za koju Srbija i dalje nema lek. Ona se poput virusa zakoti u osnovnoj školi, metastazira u srednjoj, pa je sledeća stanica za tinejdžere umesto fakulteta – zatvor ili bolnica.

*novinar

SKUPO INAČENJE SA JEZIKOM

Piše: **Boško Lomović***

Slučaj Prijepoljca koji je u Čačku trebalo da odgovara za saobraćajni prestup je antologijski: čovek ne razume šta znači „čas“, „saobraćajna traka“ i „zahtev“, a nedostajao je u prekršajnom postupku ovlašćeni prevodilac da mu to prevede u „sat“, „prometna traka“ i „zahtjev“. U njegovom Prijepolju preči zastarevanje 240 sudskih predmeta jer nema ovlašćenog sudskog tumača za bosanski (bošnjački, valjda) jezik, a stranke u postupku „ne razumeju“ jezik na kojem se decenijama i vekovima pre toga sudilo. Istina, na čitavom Balkanu ima samo jedan sudski tumač za bosanski jezik, jedan profesor u Novom Sadu, ali kako da on stigne i postigne kad je „od Vardara pa do Triglava“ na stotine, možda i čitava hiljada sudova.

Slučaj je doveden do groteske, pa će se (zakon traži) namnožiti toliko sudskih jezičkih tumača-prevodilaca da će, za njihove plate i

honorare, ionako tanki budžeti i balkanskih država morati za rukav da vuku MMF. Nastavi li se tako, ko zna šta nas sve čeka. Zna li da je između srpskog, s jedne, i hrvatskog, bosanskog i crnogorskog jezika, s druge strane, mnogo manje razlika

nego između srpskog i – srpskog. Onog srpskog koji se govori u selu Mikovci kod Čačka, i onog koji se govori u selu Veliki Izvor kod Svriljiga.

Pisac ovih redova je dve decenije živio u gradu u kojem su i Hrvati, i Muslimani i Srbi, kao i Slovenci, Romi, Makedonci i Jevreji odlično jedni druge razumeli, iako je svako od njih imao poneku leksičku specifičnost. Oni se i dan-danas odlično razumeju na ulici, u prodavnici, na vašarima ili skupovima. Ali, kad se dođe u institucije – druga priča. Inačenju nema kraja, ali taj nikom razumljiv inat skupo košta. Čak su i u tom legendarnom Briselu, odakle svi očekujemo da nas „ogreje sunce“ shvatili veličnu našu glupost, pa su jezike tri bivše JU republike strpali u isti koš i nazvali kratko BHS. Ništa ih neće koštati da ga prošire i na četvrtu: BHSCG – ako za nas i nije, za njih je to jedan jezik.

*Gornji Milanovac

POPULIZAM I VISOKO ŠKOLSTVO

Piše: **Dr Svetozar Kušić***

Razgovor sa profesorom doktorom Miljkom Ristićem, u „Politici“ od sreće, 19. marta, podsetio me na davnu 1954. godinu, kada sam upisao studije medicine, i na to kako se tada rešavao preveliki broj studenata.

Godinu dana pre toga, studenti su se bunili zbog ograničenog broja kandidata kojima je bio dozvoljen upis na studije medicine (Numerus clausus). Tim povodom je nedodirljivi Moša Pijade, tada član uskog državnog ruko-

vodstva, izjavio: „Ko to ne dozvoljava mladim ljudima da se upišu na fakultet i studiraju ono što žele“. Tako su se 1954. godine na medicinski fakultet upisala 1.394 studenta.

Godinu dana pre toga je raščišćen teren pored Pravnog fakulteta i počeo je da se gradi hotel „Metropol“. Sa tog prostora je cirkus Adrija, koji je tu bio prethodnih nekoliko godina, prebačen na prostor na početku Nebojšine ulice, gde se danas nalaze Narodna biblioteka i spomenik Karadžorđu. Na prvoj godini studija, fiziju nam je

predavao profesor Dragi Jovanović, koji je ranije bio i asistent Mariji Kiri u Parizu. Gleda nas profesor Jovanović, a najveći amfiteatar na fakultete dupke pun, studenti stoje i na stepeništu, prolazima. Gleda nas profesor, pa će reći: „Bre, bre. Od kada je ukinut Numerus clausus i cirkus se sa prava preselio na medicinu“.

Međutim, od 1.394 upisana studenta, u junskom roku je sve ispite položilo svega nas trideset sedam. Sa onima što su godinu likvidirali u septembarskom roku i zaostali od

prethodne godine, na drugu godinu upisalo se nas dve stotine. Tako je sprovedena selekcija. Što se tiče broja medicinskih fakulteta u Srbiji, rekao bih da čika Jova Zmaj, kada je napisao „Dižite škole, deca vas mole“ nije mislio na fakultete, nego na osnovne i srednje škole. Brojni fakulteti i univerzitet su nikli kao posledica nesposobnih političara i državnih rukovodilaca kojima je populizam bio osnova politike.

*Beograd

BRAVO ZA „MISLIŠU“

Piše: **Dr Mićo Miletić***

Već 30 godina, u velikom broju zemalja organizuje se matematičko takmičenje – smotra „Kengur bez granica“, za osnovne i srednje škole (a u Srbiji od pre deset godina). Kod nas je to takmičenje predstavljeno kao međunarodno, osim što je većina zadataka ista u svim zemljama učesnicama, nema ni jedno drugo obeležje međunarodnog takmičenja (nema nikakvih predtakmičenja, ne održava se na jednom mestu, učenici rade testove u svojim školama, nema žirija).

Međutim, devet godina, Matematičko društvo „Arhimedes“ iz Beograda organizuje slično (ali domaće) takmičenje „Mislišu“ (koje se od „Kengura“ razlikuje po tome što ima i republičko finale, a testovi sa zadacima su po razredima), s tim što na „Mislišu“ učestvuje daleko veći broj učenika (ove godine više od 47.000).

U vezi s tim, neobično je da u sastavljanju i pripremi zada-

taka za takmičenje „Kengur“ poslednjih godina učestvuje više od sto stručnjaka (predstavnik iz oko 50 zemalja), a kod „Mislišu“ to rade samo dva profesora. Po oceni nastavnika iz škola koje učestvuju na takmičenju, zadaci na „Mislišu“ su izvanredni, fenomenalni, primereni učenicima!

Dete koje rešava takve zadatke ne može a da ne zavoli matematiku! Zar to nije za poštovanje?

Valjda je to, pored besprekorne organizacije, i objašnjenje za veliki broj učesnika na „Mislišu“. Za Srbiju je dobro da bude još više mladih „mislišu“. I još nešto. Koliko znamo, jedino se „Arhimedes“ usudio da putem upitnika prikuplja mišljenja iz svih škola-česnica o svim aspektima svog takmičenja.

Znači, bravo za „Arhimedes“ i njegovog „Mislišu“!

*profesor Visoke škole strukovnih studija, Zemun

ШТРАЈК УПОЗОРЕЊА ОДЛОЖЕН

„У складу са новонасталом ситуацијом – од Владе Републике Србије проглашеним ванредним стањем на територији целе Републике, Штрајкачки одбор четири синдиката – Синдиката радника у просвети Србије, Синдиката образовања Србије, Уније синдиката просветних радника Србије и ГСПРС „Независност“, 16. маја је разматрао новонасталу ситуацију и донео одлуку да се све активности око припреме и реализације штрајка упозорења заказаног за 19. мај о.г. одлажу из напред наведеног разлога – ванредног стања. О осталим детаљима бићете накнадно обавештени“, каже се у саопштењу које је потписао проф. Хаџи Здравко М. Ковач, генерални секретар НСПРВ.

само Закон о основном образовању и васпитању, односно Закон о средњем образовању и васпитању дошли до закључка да је овим законима регулисано питање и штрајка упозорења, а да при том нису погледали ни више законе – Закон о раду, Закон о штрајку и Устав Републике Србије, па би видели да се питање штрајка упозорења дефинише Законом о штрајку и да у том случају нема говора о организовању минимума процеса рада. Да су вајни правници који ће, успут речено, као и други запослени у образовању остати без 10% плате у наредном периоду пажљиво читали, могли су закључити да су одредбе Закона о основном, одно-

сно средњем образовању и васпитању у супротности са уставним правом на штрајк и штрајком, како га дефинишу и Закон о раду и још ригиднији Закон о штрајку. Стога о овом нећемо више, биће прилике“ каже Ковач.

„Елем, Штрајкачки одбор је показао високу социјалну одговорност у тренутку док је готово свака трећа школа под водом и апелује на све врсте солидарности према колегама и њиховим ученицима на просторима које је задесила елементарна непогода. За штрајк и штрајкове биће увек времена. Нажалост,“ каже Здравко Ковач.

сно средњем образовању и васпитању у супротности са уставним правом на штрајк и штрајком, како га дефинишу и Закон о раду и још ригиднији Закон о штрајку. Стога о овом нећемо више, биће прилике“ каже Ковач.

„Елем, Штрајкачки одбор је показао високу социјалну одговорност у тренутку док је готово свака трећа школа под водом и апелује на све врсте солидарности према колегама и њиховим ученицима на просторима које је задесила елементарна непогода. За штрајк и штрајкове биће увек времена. Нажалост,“ каже Здравко Ковач.

ДРЖАВНА КАСА У КАТАСТРОФАЛНОМ СТАЊУ

(Наставак са стр. 1)

Милан Ђулибрк, уредник НИН-а, каже да је државна каса у катастрофалним проблемима, јер приходи не иду планираним темпом. Како каже, проблем је још већи, јер у овој години има 15 милијарди динара више расхода него у 2013. „Било би поштеније да је на почетку прошле године одмах урађено смањење плате у јавном сектору, него да се ишло на увођење солидарног пореза и на тај начин се играла

нека игра жмурке. Пара у буџету нема, а плате у јавном сектору су у прва два месеца ове године за две милијарде динара веће него што су биле прошле године упркос том солидарном порезу“, каже Ђулибрк.

Последњи податак, који је саопштио министар финансија, изненадио је многе - јавни сектор има 781 хиљаду људи, чиме се Србија сврстала у ред земаља које имају једну од најпломазнијих администрација у Европи.

АГРЕСИВНИЈЕ РЕФОРМЕ, ДРАМАТИЧНЕ УШТЕДЕ И ПРЕБАЦИВАЊЕ ЗАПОСЛЕНИХ ИЗ ЈАВНОГ У РЕАЛНИ СЕКТОР!

Политика будуће владе, рекао је премијер Александар Вучић, најављујући нови економски програм, подразумева „агресивније реформе“, „драматичне уштеде“, али и јачање приватног сектора и „пребацавање запослених“ у тај сектор. Вучићеву најаву су економисти, привреда и послодавци без резерве подржали.

Прва се огласила Унија послодаваца Србије, која је поздравила економску политику коју је најавио лидер СНС-а, а посебно унапређење приватног сектора и веће запошљавање. „Стратешки је то оно за шта се послодавци одувек залажу“, рекао је Тањуша генерални секретар Уније послодаваца Србије Душан Коруноски. Он је указао да је Унија послодаваца пре мање од годину дана упутила Социјално-економском савету Београда иницијативу, а послаће је поново и Социјално-економском савету Србије, „да се евидентан вишак у јавном сектору мора превести у приватни“.

„Уместо да се људи са отпремнинама пошаљу на улицу, можда је боље део тих отпремнина

кроз порески кредит дати приватним послодавцима како би они преузели бар део тих људи и како држава не би имала трошак који ће имати ако људе пошаље на биро за запошљавање“, сматра Коруноски. Он је подсетио да Србија, после Белорусије, има највећи број запослених у јавном сектору у односу на приватни у Европи. „Морамо направити баланс између јавног и приватног сектора јер приватни сектор не може да издржи оволики број запослених у јавном сектору“, указао је генерални секретар Уније послодаваца. Коруноски је навео да око 780.000 људи ради у јавном сектору од укупно 1,7 милиона запослених у Србији. „Треба сачекати мере владе, али јасно је да треба превести људе из јавног у приватни сектор, али не класичним путем, отпуштањем“, казао је Коруноски.

Нова Влада Србије, како је најавио Вучић, мораће у сваком случају брзо да истовремено сачини конкретан план радикалног смањења запослених у јавном сектору. Уколико би се влада

одлучила, на пример, на оштро кресање јавног сектора од рецимо сто хиљада запослених то би омогућило уштеду на годишњем нивоу вероватно и до 500 милиона евра, или више од трећине минуса у државној каси који је „тежак“ 1,4 милијарде евра, али се засад не зна шта ће влада предложити по питању њиховог социјалног збрињавања, као ни шта тачно подразумева идеја да они буду „преведени“ у приватни сектор. Само да не буде као оно чувено „превођење жедног преко воде“.

БЕЗ САГЛАСНОСТИ О МИНИМАЛЦУ

На састанку Радне групе за измене Закона о раду још увек није постигнут консензус синдиката и послодаваца о утврђивању висине минималне зараде, изјавио је потпредседник Самосталних синдиката и члан Радане групе Зоран Михајловић. Према његовим речима, чланови Радне групе су на последњем састанку, ипак, постигли техничку усаглашеност о терминологији инвалидних лица, заштити запослених жена на породичном одсуству и начину коришћења годишњих одмора. Михајловић је казао да се састанак наставља сутра, те да ће на њему, поред разговора о утврђивању минималне зараде, бити речи и о отказима уговора о раду и проширеном дејству колективног уговора.

Минималац у Србији је последњи пут коригован у априлу 2012. године, и тада је цена рада по сату са 102 динара

повећана на 115 динара. Радник у Србији је са минималном платом од 175 евра и тада био један од најмање плаћених у окружењу. Поред Словеније и Хрватске, Србија каска и за Македонијом и БиХ. Када је реч о земљама чланицама ЕУ, Бугарска је са 3,7 евра по сату имала најнижу цену рада у Европској унији у 2013. години, али је истовремено имала и највеће повећање те цене од 44,1 одсто од 2008. до 2013. године. Најскупле је плаћен рад у Шведској, где се за један сата рада добија 40,1 евра, показују подаци Евростата. Просечна цена рада у ЕУ у 2013. години износила је 23,7 евра, а у еврозони 28,4 евра. Подаци Европског завода за статистику Евростата показали су и да су у Европској унији у јануару минималне плате значајно варијале, од свега 174 евра у Бугарској до 1.921 евра у Луксембургу.

PLATE PALE ZA 605 DINARA

• Tek svaka peta plata stiže na vreme • Prosečne zarade u martu realno manje 2,1 odsto
(Nastavak sa str. 1)

Prosečna zarada isplaćena u martu 2014. godine iznosi 59.782 dinara. U odnosu na prosečnu zaradu isplaćenu u februaru 2014. godine nominalno je manja za 1,7% i realno je manja za 1,4%.

U prvom kvartalu ove godine prosečna zarada u Srbiji je takođe nominalno bila iznad proseka u istom periodu lani i to 0,5 odsto, ali je realno bila manja 2,1 procenat.

Prosečna zarada bez poreza i doprinosa isplaćena u martu 2014. godine iznosi 43.452 dinara. U poređenju sa prosečnom zaradom bez poreza i doprinosa isplaćenom u februaru 2014. godine nominalno je manja za 1,4% i realno je manja za 1,1%. Kada je reč o prosečnoj neto zaradi u prvom kvartalu 2014, ona je prema uporednom razdoblju prošle godine bila nominalno veća za 1,1 procenat, a realno manja za 1,6 odsto.

Period mart 2014/ mart 2013.

Prosečna zarada isplaćena u martu 2014. godine nominalno je veća za 3,7% i realno je veća za 1,4% od prosečne zarade isplaćene u martu 2013. godine.

Prosečna zarada bez poreza i doprinosa isplaćena u martu 2014. godine nominalno je veća za 4,2% i realno je veća za 1,9% u odnosu na prosečnu zaradu bez poreza i doprinosa isplaćenu u martu 2013. godine.

Period januar–mart 2014/ januar–mart 2013.

Prosečna zarada isplaćena u periodu januar–mart 2014. godine, u poređenju sa prosečnom zaradom isplaćenom u periodu januar–mart 2013. godine, nominalno je veća za 0,5%, a realno je manja za 2,1%.

Prosečna zarada bez poreza i doprinosa isplaćena u periodu januar–mart 2014. godine, u odnosu na prosečnu zaradu bez poreza i doprinosa isplaćenu u periodu januar–mart 2013. godine, nominalno je veća za 1,1%, a realno je manja za 1,6%.

Prosečnom domaćinstvu ponešto i pretekne (ali samo statistički)

Prosečno domaćinstvo u Srbiji u poslednjem tromesečju 2013. raspolagalo je mesečno u proseku sa 58.368 dinara, saopštio je Republički zavod za statistiku. Kako mesečni izdaci za ličnu potrošnju takvog domaćinstva iznose 55.881 dinar, kad podmire sve potrebe, pretekne im tačno 2.487 dinara.

Na osnovu navedenih podataka reklo bi se da se u Srbiji, naravno u proseku, živi skromno. Sastavlja se početak s krajem, pa nešto malo i pretekne. Srećni su oni koji su u 2013. godini u proseku mesečno zarađivali po 44.000 dinara. Ali, sigurno nije lako ni samcu da preživi mesec dana s važećim „minimal-

cem” od 20.000 dinara, kao ni sa prosečnom penzijom od 23.000 dinara.

Najteže je, ipak, onima koji su bez posla. Državna statistika zna da je takvih među radno aktivnim žiteljima Srbije u februaru bilo oko 770.000. Koliko je među oko 1,7 miliona zaposlenih onih koji rade, a ne primaju platu – niko u državi ne zna. Za njih se čuje kad izađu na ulicu, dođu u Beograd pred zgradu vlade, ili preseku put, prugu ...

Podatke o redovnosti isplate zarada u privatnom i javnom sektoru tražili smo od Ministarstva finansija i Ministarstva privrede, ali ih nismo dobili.

Proći će mnogo vode Dunavom do dupliranja srpskih zarada

Kako da Srbija izađe iz krize niko nema čarobno i brzo rešenje, ali se barem znaju granice koje treba dostići da bi domaću robu, stanove, automobile kupovao domaći srednji sloj. Tako u Privrednoj komori Srbije (PKS) smatraju da ljudi treba da rade za iznos daleko veći od 100 ili 200 evra, da bi se, kako kažu, pokrenuo srednji sloj koji će da kupuje i da čini ekonomiju „živom”. „Nama treba plata između 700 i 1.000 evra”, ocenjuje u PKS.

Jasna je računica Komore na koji bi način takve plate povukle domaću privredu, ali je isto tako jasno da bez čarobnog štapića mi tolike zarade nećemo imati još najmanje desetak godina. Naime, kada zaposleni mesečno prima hiljadu evra, onda mu, i kada se odbiju fiksni troškovi koje mora da plati, ostaje sasvim dovoljno da troši. Čak i da kupi domaći automobil i otplaćuje ga u ratama od 200 evra mesečno, ostaće mu još, otprilike, 500 evra za ostale troškove. Kada je, pak, kao nama danas, plata 350 evra, onda je otplaćivanje mesečne rate kredita i od 100 evra praktično nemoguća misija.

Tolike plate, međutim, bez čiste magije nećemo još dugo imati pa bi predsedniku Privredne komore bilo bolje da traži neki drugi zamajac za ekonomski rast. Moguće je, naravno, povećavati plate, pre svega u javnom sektoru, brže nego što raste produktivnost: to smo već radili od 2000. do 2012. godine, kada su zarade u Srbiji rasle čak četiri puta brže od rasta bruto domaćeg proizvoda. Svedoci smo kako se to završilo – sve pare od privatizacije domaće

privrede upumpali smo u potrošnju a ne u privredni rast, a javni dug nam je narastao na blizu 20 milijardi evra. To je cena takvog ekonomskog koncepta koju ćemo još dugo plaćati, a pri tom ne možemo reći da nam se privreda naročito razvila, naprotiv, kajmak od nerealno visokih plata pokupili su uvoznici i proizvođači u Nemačkoj i drugim zemljama od kojih smo kupovali robu. Danas, sve da neko i

budu pratile rast produktivnosti, a što je jedino realno rešenje, naćekaćemo se dok se dupliraju na 700 evra. Ako pretpostavimo da će BDP Srbije u narednom periodu rasti po godišnjoj stopi od pet posto, uz uračunatu inflaciju, prosta računica nam kaže da to neće moći da se desi za manje od deset godina. Ali, godišnja stopa rasta od pet procenata je za srpsku ekonomiju trenutno misaona imenica, s obzirom na to da se očekuje da će nam BDP u 2014. godini porasti procenat ili tek nešto malo više. Naravno, neki sektori privrede su dinamičniji i u njima će zarade rasti brže, ali u proseku se tolikim platom a u dogledno vreme ne treba nadati.

Prosečne plate između 700 i 1.000 evra danas primaju zaposleni u većini „novih” članica Evropske unije, na primer u Sloveniji, Poljskoj, Češkoj... Njima je, nakon pada komunizma, trebalo desetak i više godina prilično oštih ekonomskih reformi i privrednog rasta da bi dosegli taj nivo. Treba imati u vidu i da je to bilo sasvim drugačije vreme – devedesete i prva polovina prošle decenije bili su period nezapamćenog rasta i investicionog talasa u celom svetu (sem na Balkanu), što je svakako uticalo i na razvoj zemalja bivšeg Istočnog bloka. Ipak, nekima od njih ni to nije pomoglo: u Bugarskoj su plate i danas na nivou srpskih, a u Rumuniji, pa čak i Mađarskoj, tek nešto više.

Kao primer i putokaz može poslužiti Slovačka kao specifičan slučaj. Slovačka je u prave reforme ušla tek 1998. godine, to jest tek dve ili tri godine pre Srbije. Međutim, Slovaci su uspevali da za kratko vreme koliko-toliko nadoknade zaostatak pa su i tamo plate duplo veće od onih u Srbiji.

Plate i penzije u regionu			
Država	Plata (€)		Prosečna penzija (€)
	Prosečna	Minimalna	
Bugarska	390	173	150
Albanija	380	151	175
BiH	425	164	171
Grčka	773	683	941
Makedonija	392	179	189
Rumunija	480	190	181
Slovenija	990	783	616
Srbija	342	186	219
Turska	720	442	411
Hrvatska	723	397	310
Crna Gora	475	147	278

NSPZU

hoće, takvu politiku u Srbiji više ne bi mogao da vodi jer novca za to jednostavno više nema.

Drugi način za rast plata je rast proizvodnje i produktivnosti. Odnosno, tek kada domaće kompanije budu proizvodile robu koja će se, bilo u zemlji ili inostranstvu, mnogo više kupovati, doći će i do rasta prihoda zaposlenih. Međutim, ukoliko plate

Mesečna inflacija 0,6%, godišnja 2,1%

Indeksi potrošačkih cena definišu se kao mera prosečne promene maloprodajnih cena robe i usluga koje se koriste za ličnu potrošnju. Cene ovih proizvoda i usluga u aprilu 2014. godine, u odnosu na mart iste godine, u proseku su povećane za 0,6%. Potrošačke cene u aprilu 2014. godine, u poređenju sa istim mesecom prethodne godine, povećane su za 2,1%, dok su u odnosu na decembar 2013. godine povećane za 1,8%.

Posmatrano po glavnim grupama proizvoda i usluga klasifikovanih prema

nameni potrošnje, u aprilu 2014. godine, u odnosu na prethodni mesec, rast cena zabeležen je u grupama Hrana i bezalkoholna pića (1,3%), Komunikacije (1,2%), Zdravstvo (0,8%) i u grupama Rekreacija i kultura i Nameštaj, pokušstvo i tekuće održavanje stana (za po 0,2%). Pad cena zabeležen je u grupama Transport i Odeća i obuća (za po -0,2%) i u grupama Alkoholna pića i duvan i Obrazovanje (za po -0,1%). Cene ostalih proizvoda i usluga nisu se bitnije menjale.

ПРАВО НА ГОДИШЊИ ОДМОР ЗАПОСЛЕНОГ КОЈИ ЈЕ УТВРЂЕН КАО „ТЕХНОЛОШКИ ВИШАК“

„У погледу права на коришћење годишњег одмора, истичемо да је чланом 68. став 4. Закона о раду, прописано да запослени не може да се одрекне права на годишњи одмор, нити му се то право може ускратити.

Према томе, послодавац је у обавези да запосленом коме престаје радни однос у складу са програмом решавања вишка запослених, омогући коришћење годишњег одмора у целости.

Закон о раду не прописује максимално трајање годишњег одмора, али послодавац може општим актом или уговором о раду прописати максимална број дана колико може износити годишњи одмор. У том случају годишњи одмор који се утврди увећањем законом прописаног минимума бројем дана предвиђеним по основу критеријума за увећање дужине годишњег одмора, не може бити дужи од утврђеног максималног броја дана. *(Мишљење Министарства рада, запошљавања и социјалне полиције, бр. 011-00-00432/2005-02 од 18.07.2005. год.)*

ПРАВО НА ГОДИШЊИ ОДМОР ЗАПОСЛЕНИХ НА ОДРЕЂЕНО ВРЕМЕ

„У складу са Законом о раду („Сл. гласник РС“, бр. 24/05 и 61/05 – даље: Закон) право на годишњи одмор у пуном трајању за сваку календарску годину има запослени на неодређено или одређено време, ако у календарској години у којој је први пут засновао радни однос има непрекидно шест месеци рада и ако у календарској години за коју користи годишњи одмор нема прекид рада дужи од 30 радних дана. Право запосленог на годишњи одмор је право кога се запослени не може одрећи, нити му се то право може ускратити.

Запослени који су засновали радни однос на одређено време, дакле, имају сва права, обавезе и одговорности из радног односа, као и запослени који су засновали радни однос на неодређено време. Разлика је само у томе што годишњи одмор за запослене који су засновали радни однос на одређено време може да се користи у току трајања радног односа на одређено време, непосредно пре истека рока за који је заснован радни однос и по истеку тог рока.

Послодавац је, такође дужан да, у случају престанка радног односа, запосленом изда потврду о искоришћеном броју дана годишњег одмора, због права запосленог на дане годишњег одмора код новог послодавца.

Решење о коришћењу годишњег одмора доноси директор и решење се мора доставити најкасније 15 дана пре дана одређеног за почетак коришћења годишњег одмора. Ако послодавац запосленом није доставио решење о коришћењу годишњег одмора, сматра се да је запосленом ускратило право на годишњи одмор, јер запослени не може да користи годишњи одмор без решења, односно сагласности послодавца, у складу са чл. 75. ст. 2. и 3. Закона.“ *(Мишљење Министарства рада, запошљавања и социјалне полиције, бр. 011-00-01095/2006-02 од 06.09.2006. год.)*

ПРАВО НА ГОДИШЊИ ОДМОР ЗАПОСЛЕНОГ КОМЕ ПРЕСТАЈЕ РАДНИ ОДНОС ЗБОГ ОДЛАСКА У ПЕНЗИЈУ

„Чланом 68. Закона о раду („Сл. гласник РС“, бр. 24/05 и 61/05), предвиђено је да запослени има право на годишњи одмор у складу са овим законом. Запослени не може да се одрекне права на годишњи одмор, нити му се то право може ускратити.

Према томе, послодавац је дужан да сваком запосленом омогући коришћење годишњег одмора, па тако и запосленом коме у току календарске године престаје радни однос због одласка у пензију.

Према члану 118. тачка б) Закона о раду, запослени има право на накнаду трошкова за регрес за коришћење годишњег одмора, у складу са општим актом и уговором о раду.

Према наведеној одредби Закона о раду, право запосленог на регрес за коришћење годишњег одмора произилази из оствареног права на коришћење годишњег одмора. Према томе, послодавац је дужан да сваком запосленом који је користио годишњи одмор исплати регрес за годишњи одмор. Висина регреса се утврђује општим актом и уговором о раду.

Када запослени годишњи одмор за 2008. годину искористи у целини почетком године, када је исплаћен део регреса за коришћење годишњег одмора, а у току 2008. године му је престао радни однос због одласка у пензију, припада му и право на исплату разлике регреса до пуног износа, који је општим актом и уговором о раду утврђен за 2008. годину по овом основу.

Тakoђе, одредбом члана 186. Закона о раду, прописано је да је послодавац дужан да запосленом, у случају престанка радног односа, исплати све неисплаћене зараде, накнаде зараде и друга примања, која је запослени остварио до дана престанка радног односа у складу са општим актом и уговором о раду. Исплату обавеза, послодавац је дужан да изврши најкасније у року од 30 дана од дана престанка радног односа.

Сва новчана потраживања из радног односа застаревају у року до 3 године од дана настанка обавезе (члан 196. Закона о раду).“ *(Мишљење Министарства рада и социјалне полиције, бр. 011-00-580/2008-02 од 25.08.2008. год.)*

НАКНАДА ШТЕТЕ ЗА НЕИСКОРИШЋЕНИ ОДМОР

„Према томе, уколико послодавац запосленом ускрати коришћење годишњег одмора, дужан је да му накнади штету за неискоришћени годишњи одмор. Ову обавезу послодавац има само ако је крив што запосленом није омогућио коришћење годишњег одмора. Послодавац је запосленом ускратило право на годишњи одмор ако је запосленом престао радни однос на основу члана 179. тачка 9) Закона (проглашење вишком запослених) а да запосленом није пре престанка радног односа омогућио коришћење годишњег одмора. Стога, запослени којем у 2013. години престаје радни однос по основу проглашења вишком запослених, има право на коришћење другог дела годишњег одмора за 2012. годину и пуног или неискоришћеног дела годишњег одмора за 2013. годину.

Ако послодавац не омогући запосленима коришћење целог годишњег одмора, дужан је да им накнади штету у висини просечне зараде у претходна три месеца. У случају да је запослени искористио део годишњег одмора, послодавац је дужан да му накнади штету за преостали део годишњег одмора који није искористио кривицом послодавца, сходно члану 76. Закона.

На основу члана 118. тачка б) Закона, запослени има право на накнаду трошкова у складу са општим актом и уговором о раду за регрес и коришћење годишњег одмора. Запослени остварује право на регрес само уколико користи годишњи одмор. Значи да запослени има право на регрес само за искоришћени годишњи одмор, односно сразмеран део регреса за искоришћене дане одмора, а за преостали део годишњег одмора који није искористио кривицом послодавца, има право на накнаду штете сразмерно броју неискоришћених дана одмора у складу са чланом 76. Закона.“ *(Мишљење Министарства рада, запошљавања и социјалне полиције, бр. 011-00-112/2013-02 од 22.04.2013. год.)*

ДОПУНСКА ПРАВИЛА ЗА ОБРАЧУНАВАЊЕ ГОДИШЊЕГ ОДМОРА

Чланом 70. Закона о раду прописана су допунска правила за обрачунавање годишњег одмора, а то су: да се радна недеља рачуна као пет радних дана, да се у дане годишњег одмора не рачунавају празници који су нерадни у складу са законом, одсуство са рада уз накнаду зараде (плаћено одсуство у смислу члана 77. и 114. – 117. Закона, као и у осталим случајевима који су утврђени општим актом или уговором о раду) и привремена спреченост за рад (боловање) у складу са прописима о здравственом осигурању.

Код рачунања радних дана без утицаја је распоред радног времена код послодавца. Под радном недељом се сматра календарска недеља под недељом до недеље, док се за рачунање годишњег одмора узимају дани од понедељка до петка. Дакле, у дане годишњег одмора не рачунају се ни субота ни недеља. Ово се примењује и на оне запослене чији се недељни дани одмора не поклапају са суботом и недељом.

Уколико у току трајања годишњег одмора наступи неки од случајева за који запослени има право на плаћено одсуство, (да би користио право на плаћено одсуство запослени мора поднети захтев послодавцу за коришћење тог права на основу ког му се издаје решење о томе), у том случају се прекида годишњи одмор, па запослени на основу решења о плаћеном одсуству користи то право. Такође, у тој ситуацији запосленом се издаје решење о неискоришћеним данима годишњег одмора које ће искористити у неком будућем периоду или ће наставити коришћење преосталог броја дана годишњег одмора по истеку плаћеног одсуства.

У случају да запосленом престане радни однос, а да претходно није искористио годишњи одмор или сразмеран годишњи одмор за календарску годину, послодавац је дужан да изда потврду о искоришћеном броју дана годишњег одмора. Ова потврда се издаје и када запослени пре престанка радног односа није искористио ниједан дан годишњег одмора. Потврда служи да се запосленом одреди право на преостале дане годишњег одмора код новог послодавца, уколико се запослени пре истека рока од 30 радних дана. У том случају се право на преостале дане годишњег одмора или цео годишњи одмор код новог послодавца утврђује на основу дужине годишњег одмора одређеног према критеријумима новог послодавца и потврде о искоришћеном броју дана одмора код претходног послодавца.

JAPAN: MAJSTORI ISPLATIVIJI OD ROBOTA

Tojotini ljudi 10 posto su produktivniji od robota – glasila je proteklih dana jedna od udarnih vesti u svetu velike industrije, uz dodatno objašnjenje da je, po direktorima japanskog giganta, „automatizacija stvorila mnogo prosečnih radnika a premalo majstora”. Poznato je da su roboti danas neizostavni u proizvodnji automobila, ali ako je Tojota odlučila da se vrati korak unazad i u nekim od svojih fabrika u Japanu automatizovane mašine zameni ljudima, to sigurno nije plod slučajnosti nego dobro promišljene strategije. Podsetimo, Japan posle Južne Koreje ima najviše industrijskih robota na svetu, više od 300.000, a stručnjaci smatraju da će ta brojka u skoroj budućnosti dostići dva miliona.

Prema objašnjenjima rukovodilaca Tojote, dva razloga su ku-

movala toj odluci: sada se traži da radnici razumeju posao koji obavljaju, kao i da to doprinese poboljšanju i podizanju efikasnosti svih poslovnih procesa. To ilustruju egzaktnim podacima: na više od 100 pozicija na kojima su ljudi zamenili robote, zabeležen je 10 odsto manji gubitak u izradi radilica motora, poboljšana je izrada osovina i delova za šasiju, a vreme proizvodnje se skratilo.

Jednostavno, roboti samo ponavljaju jedan isti zadatak dok majstori misle, pojasnio je vođa projekta Micuru Kavaji. Dobar majstor mora da ima znanje i veštinu da bi naučio pametnu mašinu šta da radi: roboti su dobri kada treba nešto brzo i jeftino izraditi, ali ljudi donose umešnost, pogotovo oni su iskustvom, imaju bolje uvide u dizajniranje i osećanje za kvalitet. Važna stavka trke u obaranju troškova proizvodnje – automatizacija i robotizacija – na uštrb zapošljavanja radnika, ipak umanjuje efikasnost kada se s njome pretera i isteruje čistoća principa, shvatili su u Tojoti.

NEMAČKA: U PENZIJU SA 63, ALI SAMO AKO IMAJU I 45 GODINA STAŽA OSIGURANJA

Nemačka kancelarka Angela Merkel podržala je plan da se određenim građanima omogući da i sa prestankom rada u 63. godini dobijaju punu penziju. Iako su njeni politički saveznici ocenili da bi prihvatanjem tog plana kancelarka poslala pogrešnu poruku državama od kojih traži bolne reforme, Angela Merkel je rekla da će nastaviti da se zalaže za strukturne reforme u drugim zemljama. Nemačka postepeno povećava praga za odlazak u penziju na 67 sa 65 godina, ali je na insistiranje koalicionih partnera s leve, Vlada Angele Merkel prihvatila da se bez finansijskih gubitaka ljudi mogu penzionisati i u 63. godini života, ali samo ako su penzion osiguranje uplaćivali 45 godina. U nedeljnoj video poruci Merkel je rekla da Nemačka nastavlja da sprovodi plan za povećanje praga za odlazak u penziju i da će i rani odlazak u penziju polako biti podignut na 65 godina.

POLJSKA: ULIČNI SVIRAČ IZDAJE FISKALNE RAČUNE

Violinista koji već četiri godine svakog dana svira prolaznicima u Katovicama, jedini je ulični svirač u Poljskoj koji, iako to ne mora, svakome ko mu da novac izda račun iz fiskalne kase. Nakon pet godina na birou rada, pošto njegove tri radnice u Katovicama nisu tokom 1990-tih izdržale najeđu konkurencije šoping centara i otišle su pod stečaj, Vladislav Tomčik (65), po profesiji učitelj poljskog jezika i violinista amater, odlučio je 2010. godine da zaradi za penziju - kao ulični svirač. Svakome ko mu novcem zahvali za svirku, Tomčik izda račun iz fiskalne kase. "Nisam virtuoz, ali nisam imao nikakvu drugu ideju kako da legalno zaradim za život do penzije. Krenuo sam u taj eksperiment i morao sam da se trudim da u bolje dane ostavim za crne" - kazao je Tomčik poljskoj televiziji TVN24. Iako nekada nije uspevaio da zaradi ni za davanja državi, njegov eksperiment uspeo je, pošto će za dva meseca steći uslov za odlazak u penziju.

(NE)OBIČNA ZANIMANJA

Sakrivač registarskih tablica i bebisiterka za nojeve, samo su neka od najčudnijih zanimanja u svetu. Širom planete, od Šri Lanke, preko Australije, do Irana, mogu se naći neverovatna zanimanja. Ponekad praktična, mahom životisna, pa i smešna, ona su uglavnom usko lokalnog karaktera. Tako u Teheranu postoje profesionalni sakrivači registarskih tablica. Naime, u želji da rasterete saobraćaj, zvaničnici iranske prestonice uveli su naplatu za ulazak kolima u pojedine gradske zone. Da bi izbegli plaćanje nameta i eventualne kazne, pojedini vozači plaćaju sakrivačima da, prilikom prelaska kroz kontrolne punktove, koji se nadziru kamerama, hodaju iza automobila, prikrivajući telom registarske tablice.

U Šri Lanki, za vreme svetkovina slonovi redovno deflaju ulicama uparadjeni, a njihove šarene kostime po meri šiju akreditovani šnajderi. Poznato je da nojevi umeju gadnu narav i mogu da budu veoma agresivni, naročito njihovi mladunci. Kako bi izbegli da se međusobno poubijaju, južnoafrički uzgajivači unajmljuju bebisiterke za čuvanje beba nojeva. Njihov zadatak je da sede u polju i paze da se ptice ne povrede.

Neženje u Japanu, kojima je dojadilo da spavaju sami u svom krevetu, mogu da iznajme usluge "druženice za dremku" koja im, kao što sam naziv kaže, prave društvo dok se prepuštaju snu. Ova usluga košta 60 dolara po satu i isključuje seks - samo spavanje.

Duž australijske Zlatne obale, jedne od glavnih turističkih atrakcija u toj zemlji, pojedini gradovi angažuju devojke koje u bikini pomažu posetiocima da lakše nađu parking mesto, a mogu, ukoliko oni to žele, i da se s njima slikaju.

HRVATSKA: NERADNI PETAK I ... ČETVRTAK

Vlada Hrvatske je na sednici održanoj 8. maja prihvatila predlog zakona o podršci za očuvanje radnih mesta kojim se, uz dosadašnju mogućnost neradnog petka, za firme koje su u problemima, otvara i mogućnost neradnog četvrtka. Ministar rada i penzionog sistema Mirando Mršić ocenio je da bi Vlada sprovođenjem predloženog zakona ove godine mogla da spasi dve hiljade radnih mesta, prenela je Hrvatska radiotelevizija. Dodaje da je za predložena zakonska rešenja dobio podršku socijalnih partnera, a u budžetu je za sprovođenje zakona obezbeđeno pet miliona kuna u ovoj godini. Zakon bi to trebalo da omogući poslodavcima u teškoćama koji izrade program oporavka i program za očuvanje radnih mesta, a regulisali su obaveze poreza i doprinosa. Pri tome se skraćivanje punog radnog vremena utvrđuje kao srazmerni deo iznosa plate za broj radnih sati za koje je radniku skraćeno radno vreme, a najviše do iznosa minimalne plate.

Vladinim se predlogom, uz dosadašnju mogućnost neradnog petka, otvara i mogućnost neradnog četvrtka. Naime, prema predlogu zakona, poslodavac skraćuje puno radno vreme tako da se kao puno radno vreme za pojedinog radnika odredi radno vreme u trajanju od najmanje šezdeset odsto punog radnog vremena pre njegovog skraćivanja. Preostalih 40 odsto odnosi se na 16 sati, odnosno dva radna dana. Radniku kojemu je skraćena radna nedelja država će, kao i do sada, isplaćivati razliku plate za srazmeran broj radnih sati za koje mu je skraćeno radno vreme.